

בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עח"א 1/79

בפני : כבוד הנשיא מ' לנדוי

כבוד השופט י' כהן

כבוד השופט מ' שמגר

המערערת : מפעלים לניקוי יבש קשת בע"מ

נגד

המשיבים : 1. היועץ המשפטי לממשלה

2. נוזהת קצב, יושבת-ראש הרשות המרכזית לצרכנות

3. המועצה הישראלית לצרכנות

תאריך הישיבה : 20.3.80

ערעור על החלטת המועצה להגבלים עסקיים לפי חוק החוזים האחדים, תשכ"ד-1964 (השופט מ')

בשם המערערת : מ' שויג

בשם המשיבים 2, 3 : ס' דויטש

פסק דין

השופט י" כהן :

1. המערערת, שהיא בעלת מפעלים לניקוי יבש, הגישה בשנת 1973 [367] בקשה למועצה

בדיון שהתקיים לפני המועצה לא הובעה התנגדות לאישור התנאים המגבילים, פרט לסייגים

6. אבד חפץ, או ניזוק באשמתנו לא ישלם הלקוח דמי הטיפול, ואנו נשלם ללקוח את דמי הנזק

הפיצוי המכסימאלי דלעיל מוסכם מראש. בשום מקרה או מכל סיבה או עילה שהן לא תחול עלינו

המועצה שמעה את טעמי ההתנגדות של המשיבות ואת טענות באי-כוח בעלי הדין ונתנה את

”מחוץ לסעיף 6 (בתנאים המוצעים) היינו מוכנים לאשר את החוזה האחיד בתיקונים קלים פה ושם.

לפיכך אנו דוחים הבקשה."

2. בהודעת ערעור ובתזכיר נימוקי הערעור העלתה המערערת שורה של טענות נגד החלטת

"כל תביעה על פי תנאי הביטוח בגין החפץ המבוטח תופנה אלינו ואנו אחראים כלפי הלקוח לתשלום

התיקון לא סיפק את המשיבות, אשר הגישו הודעת נימוקים נוספת ובה העלו בהרחבה את

3. לפני המועצה לא הובאו כל ראיות, פרט לתצהיר של מנהל המפעל של המערערת אשר אישר

4. הטענה העיקרית של המערערת היא, שמכיון שהיא מאפשרת ללקוחותיה לעשות ביטוח

כן טוענת המערערת שחובת הראיה בדבר קיפוח הלקוחות היתה על המשיבות ואלה לא

המשיבות טוענות בתמיכתן להחלטת המועצה שאין כל הצדקה לפטור את המערערת

5. לפי סעיף 6 של החוק, כשהמועצה באה להחליט על כשרות תנאי מגביל, עליה לשקול "אם יש

באותו פסק-דין נאמרו על-ידי השופט שמגר הדברים דלהלן בענין פירוש שיש לתת להוראות

"הקיפוח, הווה אומר, הפגיעה המהותית בזכויותיו של הלקוח, נמדד על-פי [370] אמת-מידה מוסרית

דעה שונה הביעה כאמור השופטת בן-פורת. דעתה היתה, שהעקרונות שנקבעו בפסקי-דין

במאמרו של ד"ר א' פרוקצ'יה, "תוקפו המחייב של חוזה אחיד כפונקציה של מבנה השוק",

6. במקרה שלפנינו אין למערערת מונופולין, אם כי כאמור מפעלה הוא הגדול בין המפעלים

7. המערערת צודקת בטענתה, שפסילת סעיף 6 לא חייבה את דחיית בקשתה בשלמותה. על כן

הנשיא (לנדוי):

אני מסכים.

השופט שמגר:

1. חוזה אחיד המשמש את המערערת בהתקשרויותיה עם לקוחותיה מכיל תנאי מגביל הקובע

2. כאמור אין חולק כי המדובר בחוזה אחיד ובתנאי מגביל כמשמעותם בחוק החוזים האחידים

”בבואה להחליט בדבר כשרותו של תנאי מגביל תשקול המועצה אם יש בו - בשים לב לכלל תנאי

אמות מידה אלה זהות למבחנים על-פיהם פועל בית-המשפט לפי האמור בסעיף 14 לחוק

התנאי המגביל בו אנו דנים כאן חופף במידה רבה את זה המפורט בסעיף 15(1) לחוק. הווה

השאלה הניצבת לפנינו היא, איפוא, אם יש בתנאי משום קיפוח הלקוחות או משום הקנית

המקרים בהם נדונו סעיפים 6 או 14 או הנ”ל בבית-משפט זה הם מעטים יחסית; זאת ואף

3. חוק החוזים האחידים נולד בעקבות הצעותיה של ועדת משפטים בראשותו של [373] פרופ’ ג’

אין חולק כי החוק החדש לא שלל את ההסתמכות על העקרונות של דיני החוזים הכלליים

4. סעיפים 6 ו-141- ענינם קיפוח הלקוחות או יתרון בלתי הוגן העשוי להביא לידי קיפוח. לטיבו

”הקיפוח אשר סעיף 14 לחוק מאזכרו נוצר כידוע בעיקרו על רקע היחסים הבלתי-שווים בין הספק

[374] אגב, יחסים כמתואר אינם צריכים לנבוע מקיומו של מונופולין פורמלי דווקא (ראה

היחסים הבלתי שווים האמורים פותחים פתח לעושק ולהשגת יתרון בלתי הוגן באמצעות

המחבר המלומד שולל את אמת המידה המוסרית (וככל הנראה גם החברתית, היינו זו של

[375] הקו המנחה הזה של האינטרס החברתי גם מונח ביסודו של האמור בסעיף 25 לחוק

הדברים שהובאו על-ידי חברי הנכבד, השופט י' כהן, מתוך ע"א 764/76 הנ"ל, אינם צריכים

בכל מקרה יש לבחון, כאמור בהוראת החוק הנ"ל, את כלל תנאי החוזה וכל הנסיבות

5. הנני מסכים לדעת חברי הנכבד, השופט י' כהן, כי המועצה צדקה במקרה דנן בהחלטתה:

[376] על כן הנני מסכים לתוצאות אליהן הגיע חברי הנכבד, השופט י' כהן.

הוחלט כאמור בפסק-דינו של השופט י' כהן.

ניתן היום, ג בניסן תש"ס (20.3.1980).